Mensa pro rozvoj nadání (vzdělávání a identifikace nadaných dětí)

Anotace

Zařadit vzdělávání nadaných dětí jako samozřejmou součást studijních programů učitelství na pedagogických fakultách
v České republice do skupiny předmětů tzv. společného pedagogicko-psychologického základu připadá zainteresovaným lidem jako samozřejmý požadavek.

Že je tomu jinak tutéž skupinu zainteresovaných zřejmě nepřekvapí. V prezentaci bude nabídnut přehled aktuálního stavu přípravy budoucích učitelů na přítomnost nadaných dětí v českých školách. Přehled se týká pedagogických fakult státních univerzit v naší republice a bude doplněn informacemi o pregraduální přípravě učitelů nadaných dětí ve vybraných evropských zemích.

Přehled přístupů k rozvoji nadání na pedagogických fakultách v ČR a v zahraničí

Přehled přípravy budoucích pedagogů pro práci s nadanými žáky v rámci pedagogických fakult v ČR.

Nástin identifikace a rozvoje nadání v zahraničí.

Jana Škrabánková

Nutnost podpory - důvody

- **Nadání je vrozený potenciál**
- **Mnoho dětí zůstane nerozvinuto**
- **Musíme adekvátně vzdělávat budoucí osobnosti vědy, techniky, ekonomiky, ...**
- **Konkurenceschopnost ČR**

Analýza studijních programů na konkrétních pedagogických fakultách v ČR

- Provedena v období prosinec 2011/leden 2012
- Vznikl přehled předmětů (sylaby) vyučovaných v rámci pregraduální přípravy učitelů, které se vztahují k výuce nadaných žáků

Zjištění

Nahodilost, vzájemná nekoordinovanost a nesystematičnost v pregraduální přípravě učitelů v oblasti práce s nadanými žáky

Výsledek analýzy

Sestavení týmu odborníků na pedagogických fakultách v ČR

V roce 2012 vznikla skupina akademických pracovníků pedagogických fakult

- PdF OU Ostrava
- PdF TU Liberec
- PdF UP Olomouc
- PdF UJEP Ústí nad Labem
- PdF MU Brno
- PdF UHK Hradec Králové
- PdF UK Praha
- PdF ZČU Plzeň
- PdF JČU České Budějovice

Spolupracující instituce

- MŠMT Praha
- Mensa ČR
- STAN

9 pedagogických fakult v ČR plus 37 odborných fakult v ČR, které také připravují učitele na výuku nadaných

Cíle skupiny

- Zařadit vzdělávání nadaných dětí jako samozřejmou součást studijního programu učitelství (zařazení výuky předmětů, vztahujících se k nadaným, do skupiny předmětů tzv. společného pedagogicko-psychologického základu)

- Zavést předmět *Nadaný žák* na PdF všech vysokých škol

- Nabídnout vzdělávání nadaných dětí pro současné učitele

Aktuální stav na PdF v ČR

PdF UHK Hradec Králové

- výuka budoucích pedagogů v rámci speciální pedagogiky pouze 2 hodiny
- kurs pro učitele s praxí, placený, 80 hodin
- zájem o zavedení A semináře

PdF UK Praha

- několik kurzů na katedře primární pedagogiky, psychologie, speciální pedagogiky, matematiky
- snaha začlenit výběrový kurz do programu pro učitelství pro 1. stupeň

Aktuální stav na PdF v ČR

PdF ZČU Plzeň

- nemají samostatný předmět
- budou zakládat program *Nadaný žák*

PdF TU Liberec

- několik předmětů, kde je problematika nadaného žáka zakomponována, ale nemají samostatný předmět
- dělají kroky k povinně volitelnému předmětu

Aktuální stav na PdF v ČR

PdF UJEP Ústí nad Labem

- učitelé se připravují na odborných fakultách

PdF UP Olomouc

- zřejmě nelze dát jako A předmět, nelze snadno zařadit do strukturovaného programu
- volitelná disciplína na katedře primárního vzdělávání matematiky, jinak velmi členěno

PdF JČU České Budějovice

- volitelná disciplína B+C
- dále rozprostřeno v dalších předmětech

Aktuální stav na PdF v ČR

PdF MU Brno

- C předmět *Nadaný žák*
- jinak roztříštěno do různých programů
- díky projektu se téma nadaný žák dostalo do oborových didaktik
- připravují nový systém společného základu pro budoucí učitele

PdF OU Ostrava

- B předmět *Nadaný žák*, nabízený celouniverzitně
- snaha o zařazení do předmětů společného pedagogicko-psychologického základu
- výuka předmětu *Gifted pupil* pro studenty Erasmu

Ukázka sylabu předmětu Nadaný žák

Cíle předmětu

Studijní předmět vychází z aktuálních přístupů k edukaci nadaných žáků na základních a středních školách, jejichž přítomnost je již také legislativně zakotvena v současných kurikulárních školských dokumentech.

Cíle předmětu

- Seminář studentům nabízí seznámení s pedagogickými činnostmi, nutnými pro zvládnutí výchovných a vzdělávacích specifik práce s nadanými žáky.

- Studenti budou seznámeni s metodami identifikace nadaných žáků ve třídách, které se opírají o klíčové evropské koncepce talentu a nadání.

- Po absolvování předmětu bude student schopen identifikovat přítomnost nadaného žáka ve třídě, využívat moderní vzdělávací strategie pro jeho výuku, vytvořit individuální studijní plán pro nadaného žáka, respektovat specifika nadaného žáka a efektivně využívat edukační nabídku pro jeho vzdělávání.

Ukázka sylabu předmětu Nadaný žák

Požadavky na studenta

Student se aktivně účastní seminářů, diskutuje nad vybranými tématy. Student zpracuje seminární práci/projekt na individuálně zvolené téma:

1. Kazuistika nadaného žáka s návrhem na jeho intervenci.

2. Mapování projevů nadaného žáka v kolektivu třídy.

Požadavky na studenta

3. Zpracování přípravy na vyučovací hodinu, ve které je přítomen nadaný žák (libovolné téma).

4. Vytvoření portfolia pro nadaného žáka s návrhy na jeho individuální aktivity z libovolného studijního oboru (hlavolamy, křížovky, rébusy).

Poznámka:

Student si může téma práce zvolit dle oblasti svého zájmu, což je přínosné jak pro něho samotného, tak pro ostatní posluchače. Student projekt představí individuálním výstupem na semináři.

Ukázka sylabu předmětu Nadaný žák

Obsah

1. Pojmy talent a nadání z historického a současného pohledu.

2. Definice, modely a koncepce nadání, inteligence, tvořivost, Gaussova křivka hodnot IQ v současné populaci.

3. Vliv dědičnosti a prostředí na nadání.

4. Identifikace nadaných žáků.

5. Charakteristické projevy nadaných žáků ve třídě.

Obsah

6. Specifické přístupy učitele k nadaným žákům, vzdělávací potřeby nadaných žáků.

7. Sociálně-emocionální problémy nadaných dětí.

8. Příprava učitele na vyučovací hodinu, ve které je přítomen nadaný žák.

9. Inkluze nadaného žáka v tradičním třídním kolektivu z pohledu pedagogické praxe.

10. Nácvik pedagogických dovedností pro práci s nadanými žáky – praktické použití aktivizujících vyučovacích metod, tvorba materiálů pro nadané žáky, tvorba IVP pro nadaného žáka.

- MŠMT vytváří vizi do roku 2020 kam se bude ubírat systém práce s nadanými žáky
- Celková podpora výuky nadaných
- Jak ji uchopí PdF?

Zahraniční inspirace

- Spolupráce Číny a Ruska
- USA (NAGC - National Association for Gifted Children)
- Velká Británie, Španělsko, Polsko, Maďarsko (v těchto evropských zemích se ve školských reformách počítá se specifickými způsoby péče o nadané)

Zahraniční inspirace

- Problémy Chorvatska, Jugoslávie a některých dalších postkomunistických států v podobě tzv. „brain-drain“ (označení pro odchod mladých lidí, zejména nadaných, do zahraničí)

20.WCGTC konference
Louisville Kentucky
10.-14.8.2013

Joseph S. Renzulli

The National Research Center on the Gifted and Talented, USA

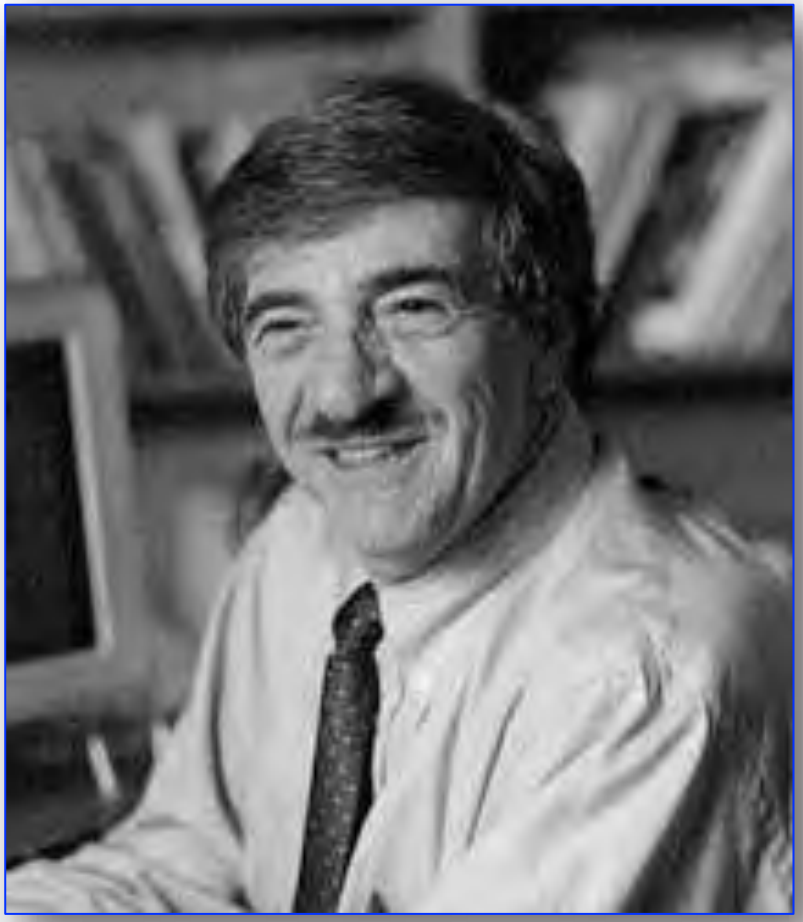

Joseph S. Renzulli

Lidé s vysokým potenciálem se často objevují ve vedoucích pozicích a mohou politicky rozhodovat ve všech oblastech života.

Co způsobuje, že někteří z těchto lidí používají své nadání pro utváření světa jako lepšího místa pro život?

Joseph S. Renzulli

Renzulli formuloval dílčí teorie, které jsou součástí obecné teorie, zabývající se vývojem kognitivních a co-kognitivních faktorů, které přispívají k vysoké úrovni tvůrčí produktivity u mladých i dospělých lidí.

První dílčí teorie popisuje, jak lze podpořit orientaci nadaných v kladném slova smyslu, tedy aby přispívali k produkci sociálního kapitálu.

Druhá dílčí teorie se zabývá podporou a efektivním a citlivým vedením mladých lidí s mimořádně vysokým potenciálem. (Příprava pedagogů)

Todd Lubart

Université Paris Descartes, France

Todd Lubart

Tvořivost je považována za stále důležitější osobní schopnost a společenský zdroj.

Mohou být navrženy vzdělávací systémy na podporu rozvoje tvůrčího potenciálu studentů, což zahrnuje tři hlavní oblasti:

1. **kreativní lídři** jako správci školského systému (ředitelé škol, kteří stanoví vhodné cíle)
2. **kreativní učitelé**, kteří jsou vzory pro studenty (jejich chování při třídních aktivitách a otevřenost k novým myšlenkám)
3. **prostředí pro učení** – jeho fyzickou, kognitivní a sociální funkci lze nakonfigurovat tak, aby podporovalo kreativitu

Todd Lubart

Kreativita a příslušné osnovy jsou považovány za součást klimatu školy.

Otázkou zůstává, zda ředitelé a učitelé sami musí být kreativní, aby podporovali kreativitu studentů a zda se tím kreativita studentů zvýší.

Otázka nových přístupů k designu kreativních vzdělávacích systémů.

Sally M. Reis

Vice Provost for Academic Affairs, University of Connecticut, USA

Sally M. Reis

Zmiňuje se o tom, co by mělo být nejdůležitějším cílem programů pro nadané a talentované. Je jím

rozvoj zvídavosti, angažovanost, radostné učení, chování a kreativita.

Tento cíl je v rozporu s aktuálními trendy a cíli jak všeobecného vzdělávání, tak některých vzdělávacích programů pro nadané.

Sally M. Reis upozorňuje na potřebu, aby pedagogové přijali kreativitu a inovace jako základní zaměření služeb a programů pro vzdělávání nadaných.

Roland S. Persson
School of Education & Communication,
Jönköping University, Sweden

Roland S. Persson

Kromě kulturních změn mezi zeměmi a kontinenty musí dnes vědci a pedagogové vzít v úvahu rostoucí globalizaci a její „*Superculture*“, vytvořenou řadou politických a ekonomických hodnot, které jsou často pro místní kulturu málo citlivé.

Pokud chceme nadaným rozumět a vzdělávat je, je nejdůležitější zachovat svobodu myšlení a projevu.

Je potřeba pochopit, jak úspěšně dále rozvíjet naše znalosti o nadání a talentu smysluplným způsobem.

Tracy Riley

Massey University, New Zealand

Tracy Riley

Number 8 Wire jsou součástí kulturního lexikonu Nového Zélandu s odkazem na vynalézavost svých lidí, kteří používají kreativitu při řešení problémů. Jsou zaměřeny na výsledky mnoha soutěží napříč všemi obory.

Soutěže tedy mohou být použity k odhalování, rozvíjení a odměňování tvůrčích objevů jednotlivců nebo týmů.

Tracy Riley zkoumala způsoby, jak lze využít soutěže k posílení tvořivosti.

Christian Fischer

International Center for the Study of Giftedness (ICBF), University of Muenster, Germany.

Christian Fischer

Podle vysokých schopností nadaných dětí se **autoregulace učení** jeví jako pro ně nejvhodnější styl učení. Vyžaduje však takové strategie učení jako např.

- **kognitivní a metakognitivní strategie**
- **motivační strategie**
- **volní strategie**

Prezentace byla zaměřena na obohacování modelu autoregulace učení pro nadané děti v kombinaci s adaptivním vzděláváním učitelů, které bylo vyvinuto v Mezinárodním centru pro Studium nadání.

C. June Maker

University of Arizona, Tucson, AZ, USA

C. June Maker

C. June Maker uváděla praktické příklady výzkumu na modelu výuky vytvořeném ve spolupráci s kolegy ze Saúdské Arábie, Turecka, Koreje, Tchaj-wanu, Chile, Velké Británie, Thajska a USA.

Výuka podle tohoto modelu je vzrušující nová metoda, založená na rozvoji tvůrčího řešení problémů prostřednictvím objevování silné duševní stránky jedince a jeho schopností při zachování pestré skupiny národností.

C. June Maker

Děti se na výuce aktivně podílejí, zvyšuje se jejich tvořivost, učí se důležitý akademický obsah. Nový model spojuje:

- **Aktivní myšlení v sociálním kontextu** (TASC)
- **Step by Step pro řešení problémů kreativně**, vyvinutý Belle Wallace v Jižní Africe a používaný po celém světě
- **Problem Based Learning** (PBL) - přístup vyvinutý pro použití ve zdravotnických školách, přizpůsobený pro nadané děti

Zjištění: zájem dětí o vědu a řešení problémů obecně se zvyšuje, narůstá jejich znalostní báze, která se stává složitější, narůstá jejich tvořivost.

Peter Csermely

President, The European Council for High Ability (ECHA), Semmelweis University, Hungary

Peter Csermely

Talenty často zaujímají ústřední a velmi dynamické postavení v sociálních sítích.

Proto jsou správné síťové strategie klíčovými faktory pro talentované lidi a jejich společnost, aby byla úspěšná.

Účinnost těchto procesů může být značně rozšířena o síť podpory talentů, jak je tomu např. v Maďarsku.

Děkuji za pozornost